

КАРТА СВІТУ

Жозе Сарамаго

ПРОЗРІННЯ

Харків
«Фоліо»
2015

Погана погода для голосування, поскаржився голова дільничної комісії номер чотирнадцять, після того як із тріском згорнув мокру парасольку і скинув плащ, який мало йому допоміг, коли, засапавшись, він долав сорок метрів, що відокремлювали його від того місця, де він залишив свій автомобіль, до дверей, у які він щойно увійшов, намагаючись стримати серце, яке мало не вискакувало йому з грудей. Сподіваюся, я прибув не останнім, сказав він, звертаючись до секретаря, який подивився на нього зосередженим поглядом, не звертаючи уваги на калюжі води, що заливали підлогу, гнані вітром знадвору. Поки що не з'явився ваш заступник, але ми не вийшли з графіка, повідомив його секретар, За такої зливи буде справжнім чудом, якщо ми зможемо зібратися всі, сказав голова, заходячи до зали, де мало відбутися голосування. Він спочатку привітався зі своїми колегами з комісії, які мали

підраховувати голоси, потім із представниками партій та їхніми заступниками. Він намагався застосовувати ті самі слова в розмовах з усіма, не виявляючи ані у виразі обличчя, ані в тоні свого голосу будь-яких ознак, які могли б свідчити про його власні політичні та ідеологічні вподобання. Голова навіть виборчої комісії, такої як ця, повинен за будь-яких ситуацій видаватися цілком незалежним або, іншими словами, зберігати нейтралітет.

Крім вологості, що робила атмосферу значно густішою всередині зали, яка мала лише два вузьких вікна, що виходили у двір, де навіть за сонячної погоди панувала сутінь, людям дошкуляла також невідомість чекання. Доцільно було б перенести вибори, сказав делегат від партії центру, адже від учорашнього дня злива не припиняється, вона не тільки все затопить та зруйнує, а й значно знизить нам явку виборців. Делегат від правої партії згідно кивнув головою, але потім вирішив підключитися до розмови у формі обережного коментаря. Я, звичайно, аж ніяк не схильний применшувати цей ризик, а проте думаю, що висока громадянська свідомість наших співвітчизників уже не раз у подібних випадках засвідчувала, що вони цілком розуміють, яке значення мають ці муніципальні вибори для майбутнього нашої столиці. Висловивши свою думку, делегати від центру й від партії правих

напівскептично-напівіронічно обернулися до делегата від партії лівих, зацікавлені в тому, яку ж думку спроможний він висловити. Але в цю мить, розбризкуючи на всі боки воду, до зали вдерся заступник голови, і, звичайно ж, виборча комісія зустріла його появу з великою, можна сказати, тріумфальною радістю, адже тепер утворився кворум. Проте їм так і не пощастило довідатися точку зору делегата від партії лівих, хоча, пам'ятаючи про його колишні висловлювання, були всі підстави припустити, що він неодмінно висловився б у дусі історичного оптимізму, виголосивши фразу приблизно такого змісту, Виборців моєї партії не залякати такою дрібничкою, ці люди не залишаться вдома через чотири жалюгідні краплі дощу. Хоч насправді то були не чотири жалюгідні краплі, то були відра, були потоки, були річки, були струмки й водоспади, але віра, нехай вона буде благословенна назавжди, не тільки розвалює гори на шляху тих, хто користується її могутністю, а й спроможна провести їх сухими крізь найшаленіші зливи.

Усі посідали за стіл, кожен на тому місці, яке йому призначалося, голова написав оголошення й наказав секретарю почепити його на двері, як того вимагає закон, але секретар, виявивши елементарну розсудливість, зауважив, що папірець нормально не витримає на дверях бодай хвилини, бо на другу хвилину чорнило на ньому розма-

жеться, а на третю його зірве вітром. Почепить його всередині приміщення, куди злива не досягає, закон цього не забороняє, він вимагає тільки, щоб оголошення було прикріплене і щоб його можна було прочитати. Голова звернувся до комісії, чи всі згодні з його думкою, й усі погодилися, проте делегат від правих партій запропонував внести це рішення до акта, щоб уникнути непорозумінь. Коли секретар повернувся зі своєї вологої місії, голова запитав у нього, як там погода, й той відповів, стенувши плечима, що вода з неба ллється, як і раніше, А чи прийшов бодай один виборець, Ні, не з'явився жоден. Голова підвівся й запросив членів комісії та делегатів від партій супроводжувати його в інспекційну подорож до кімнати голосувань, щоб з'ясувати, чи немає там елементів, які могли б уплинути на чистоту політичного вибору людей, які туди приходитимуть протягом усього дня. Виконавши цю формальність, члени комісії повернулися на свої місця, щоб перевірити списки виборців, де також не виявили жодних порушень, пропусків чи підозрілих місць. Зрештою, настала й та врочиста мить, коли голова комісії відкрив виборчу урну, аби виборці переконалися, що вона порожня, щоб завтра, коли в цьому виникне необхідність, він міг назвати добрих свідків, які підтвердять, що протягом ночі не було здійснено жодної злочинної акції, не було вкинуто до урни фальшивих бюлетенів, які ском-

прометували б вільну й незалежну волю громадян, що тут знову не повторився історичний обман, який дістав відому назву «махлювання», до якого, не забуваймо про це, можна вдатися як під час голосування, так і після нього, залежно від ситуації та від майстерності його виконавців. Урна була порожньою, чистою, неторканою, та, на превеликий жаль, у залі не було жодного виборця, якому можна було б показати порожню й незаплямлено чисту урну. Можливо, один із них уже пробивається крізь негоду, воюючи зі зливою, стрибаючи через калюжі, ховаючи обличчя від пронизливих і болючих, як удари бича, поривів вітру, притискаючи до серця документ, який надає йому право вважатися громадянином, який має право голосувати, але з огляду на потоки води, що ллються з неба, дуже запізниться зі своїм прибуттям, якщо взагалі не вирішить повернутися додому й віддасть своє право вирішувати долю міста тим, яких чорні автомобілі підвезитимуть до самих дверей, за якими вони зможуть виконати свій громадянський обов'язок, а по його виконанні підбере їх і зручно прилаштує на м'яких подушках заднього сидіння.

Після того як закінчилися всі операції перевірки, згідно із законом цієї країни повинні негайно проголосувати голова й члени комісії, а також делегати від партій та їхні заступники, якщо вони, звичайно, занесені до